

EVALUAREA NAȚIONALĂ PENTRU ABSOLVENȚII CLASEI A VIII-A
Anul școlar 2019 - 2020

Probă scrisă
Limba și literatura maghiară maternă

Varianța 3

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.
- Timpul efectiv de lucru este de 2 ore.

SUBIECTUL I

45 puncte

Olvasd el figyelmesen az alábbi szöveget, válaszolj a hozzá kapcsolódó kérdésekre, oldd meg a feladatokat!

Alkonyodó árnyakat hozott a nagy folyó. Mint bágyadt lepkék, csüngő vitorlákkal ringtak a lomha bárkák. A túlsó partról, a vályogkunyhók közül, álmosan jajgató ének szállt a vizek fölé, és belehullt a halk locsogásba.

A papiruszerdők fölött gémek szálltak magasan, hol még nem járt a napsugár. Aztán a sötétedő nádasok magukhoz húzták a nagy, fehér madarakat.

Valahol fent a lilásra való égen is mintha madarak kiáltottak volna, de látni nem lehetett semmit.

Az egyik bárka felcsavart vitorláján két fecske tollászkodott. Ők is felnéztek az alkonyba hulló égre, és talán láttak valamit, mert az egyik megszólalt:

– A Hideg Fény azóta sokszor megnőtt, Csí, indulnunk kellene. Nem Kele – a gólya – utazik ott fönn népével?

Csí hosszan nézett a kis pontok után, és azt mondta:

– Várunk még, mert a Hideg Fény most újul, és csak növekedésével jó útra kelni. Meg a szárnyad sincs még rendben. Tegnap is, ha nem vágok Karr elé – aki nem tudta, melyikünket fogjon meg –, elhurcolt volna valamelyik zátonyra, és most már szél hordaná meg a víz szép, fényes tolladat.

A kis fecskeasszonyt meghatotta a dicséret. Közelebb húzódott urához.

– Majdnem az életedbe került, hogy segítettél rajtam, mert aztán téged hajsolt a túlsó partig. Bátor vagy, Csí, nagyon...

A bárkához most egy csónak úszott, és egy barna bőű ember kapaszkodott a fedélzetre. A hajó orrán levő bódéba kiáltott valamit – amit a fecskék nem értettek –, s onnét előjött egy kis fekete asszony, karján gyermekével. A kicsi kitárta karjait apja felé, és nevetett.

– Látod, Csí, milyen kicsi ember! – kiáltott fel Vit. – Látod, még emberben is szebb az ilyen fióka. Vajon a mieink merre járnak?... – szólta aztán, mert már rég látta fiait, akik szétszóródtak.

A kisgyerek most észrevette a csicsergő fecskéket, és feléjük mutatott. A barna emberke is odamutogatott, és hangosan beszélt fiának.

Vit megrebbent a vitorlán.

– Nem követ akar dobni? – kérdezte Csítől, mert rossz emlékei voltak. Szárnyán a seb még nem gyógyult be egészen.

– Nem – felelt Csí. – A kis embernek mutat bennünket.

Ekkor már a nagy folyó elsötétedett, álomra készülődött. Nagyokat sóhajtott, és ilyenkor a bárka lágyan hintázott. Vele ringott a fecskepár a vitorlán és az emberek is, kik bementek a bódéba, honnét nemsokára fehér füst szállt felfelé.

– A fészükbe mentek? – kérdezte Vit. – Én nem építeném víz fölé. Mindig mozog, és ráesik az eső... – tette aztán hozzá.

A hullámok halk csobogással simogatták a hajó oldalát.

– A mi fészükön is van egy kis javítanivaló – szólta újból Vit, ki nem tudott aludni –, de azt hamar megtapasztjuk. Az ajtót szűkebbre kell venni, mert emlékszel, ugye, tavaly is milyen harc volt a Csuri-néppel? Ha nem férnek be: nem kell nekik. A vízen forgó kerék mellett ki szokott önteni a víz. Ott van a legjobb, ragadós fészeknek való. Onnét visszük.

Emlékszel, Csí? Ott találkoztunk először, mikor repülni tanultunk, és súroltuk a vizet a nagy melegben.

– Emlékszem – felelte Csí –, én ott születtem a víz mellett, te meg a csúcsos, nagy fészek hóna alatt, hol sok ember énekelni szokott, és ők azt úgy hívják: templom. A Meleg Fény azonban már lehullt a nagy vizekbe, Vít, aludni kell. Húzódjunk ide, hol sötétebb van, mert nemsokára Hú jár majd a sötétségben, és nagy szemével keresi a kint alvókat.

(Fekete István: Csí. Részlet)

1. Mutasd be a beszédhelyzetet! 5 pont
2. Miért ijed meg Vít, amikor azt látja, hogy az emberek feléjük mutogatnak? Válaszolj a szöveg alapján! 5 pont
3. Értelmezd a fecskék által használt, hétköznapi dolgokra és jelenségekre utaló kifejezéseket a szöveg alapján!
a Hideg Fény most újul; emberfióka; víz fölé épített fészek; vízen forgó kerék; a Meleg Fény lehullt a nagy vizekbe. 5 pont
4. Alkoss 5 összetett szót, amelynek elő- vagy utótagja a *szárny* szó legyen! 5 pont
5. Állapítsd meg az alábbi részletben aláhúzott szavak szófaját!
Aztán a sötétedő nádasok magukhoz húzták a nagy, fehér madarakat. 5 pont
6. Alakítsd át az alábbi mondatot a kérdésnek megfelelően!
A kis embernek mutat bennünket.
 - a. Legyen múlt idejű!
 - b. Legyen felszólító módú!
 - c. Legyen többes szám harmadik személyben!
 - d. Jelenjen meg benne az alany!
 - e. Legyen az állítmánynak még egy határozója!5 pont
7. Írd meg 10–15 mondatban a fenti történet folytatását! 15 pont

SUBIECTUL al II-lea

45 puncte

Olvasd el figyelmesen az alábbi szöveget, válaszolj a hozzá kapcsolódó kérdésekre, oldd meg a feladatokat!

Titokzatos Szent Iván-éj

Egykor az év legrövidebb éjszakája volt a június 23-áról 24-ére virradó Szent Iván-éj. Korábban a csillagászati nyár kezdete június 24-ére esett, de a tropikus időszámítási mód sajátossága és a korábbi naptárreformok következtében ma már általában június 21-én következik be a nyári napforduló. A tisztító, gonoszűző tűz azonban maradt Szent Iván éjjelén – de nem Keresztelő Szent János tiszteletére lobogtak először a máglyák, hogy segítsék a fényt, és elűzzék a sötétséget.

A Magyar Néprajz írja: a napfordulók azoknál az ókori népeknél lettek ünnepnapokká, amelyek először tértek át a szoláris, azaz napév szerinti időszámításra, és ahol jelentős napkultusz alakult ki. A kereszténység kialakulásakor a Római Birodalom már a Julius Caesar-féle szoláris naptárt használta, a megszemélyesített napot különféle istenek alakjában tisztelték. A kereszténység a 4. századtól kezdve a téli napfordulóra tette Krisztus születésnapját, jelképesen a „legyőzhetetlen nappal” azonosították. A napév szerinti időszámítással és a naptisztelettel függött össze a nyári napforduló ünneplése rítusokkal, tűzgyújtással: az 5. századtól ez is keresztény ünnep lett, Keresztelő Szent János ünnepe.

A „pogány” magyar népi szokások szerint is fontos ünnep volt az év legrövidebb éjszakája, de a kereszténység felvétele óta nálunk is Szent Iván napjához (éjjeléhez) kötik a nyári napfordulót. Az egyház erre a napra helyezte a szent születésének időpontját, mint a fény és a világosság győzedelmét a sötétség és a halál felett. Féltve jegyezzük meg, hogy innen kezdve ezen a féltéken nem hosszabbak, hanem rövidebbek lesznek a nappalok, tehát egyre nagyobb teret foglal a sötétség.

Az Iván elnevezés a régi magyar Jovános, Ivános alakból ered, illetve a János név szláv formájából, régen a június hónapot is Szent Iván havának nevezték. A hónap római

elnevezéséből is látszik, hogy a június Júnó istennő hónapja, aki a házassággal megszentelt szerelem pártfogója. Egykor a házasságok jó részét is Szent Iván környékén, de legalábbis nyáron kötötték, így ebben az időszakban különösen sok gyermek fogant.

A legismertebb eleme a szentiváni szokásnak a házasságjósítás, szerelmi varázslás; a legismertebb rítus a Szent Iván-napi tűzugrás. Amikor a szalmából, többféle fából megrakott tűz fölött a lányok átugráltak, a fiúk azt figyelték, ki mozog közülük a legtetszetősebben. Az ugrások magasságából és irányából sokféle jövendölést lehetett kiolvasni. Az utóbbi években egyre több helyen elevenítik fel a tűzugrás hagyományát, ugrálnak nők, férfiak vegyesen.

A máglya alapanyaga tűzrevaló zsúpszalma, rőzse, májusfa, gaz és szemét is lehetett. A tűzrevalót egyes helyeken a lányok gyűjtötték, másutt ez a fiúk feladata volt. Szent Iván estéjén kocsival mentek végig a falun Egyházzgellén, minden házhoz bekiabáltak: „Rőzsét, rőzsét, adjanak rőzsét!/ Ha nem adnak rőzsét, elvisszük a tőkét!” Mihálygergén a búzavirágból font koszorút, amellyel a tüzet átugrották, a legközelebb álló fűzfára sorba felhajigálták. Úgy tartották, akié fennakad, az még azon az őszön férjhez fog menni. A tűzbe egyébként illatos, gyógyító füveket is szórtak az asszonyok: a Szent Iván-napi tűznek egészségvarázsló szerepe is volt, közvetlenül a tűz átugrálása, valamint a felette füstölt különféle növények révén. Menyhén, Gímesen virágos bodzaágot pároltak a tűzön, amit később daganatra tettek. Tardoskedden a tűzön megpörkölt vadbodzát az ágyba vitték a bolhák ellen. Vajkán vasfüvet, fodormentát, tisztessfüvet füstöltek, ebből főztek teát „mellfájás” ellen. A mezítelenül szedett gyógyfüveknek egyébként különösen erős hatásuk van, ha Szent Iván éjjelén szakajtjuk le azokat.

(<https://www.delmagyar.hu/kek-hirek/titokzatos-szent-ivan-ej-szerelmi-joslas-az-elonek-gyumolcs-a-halottnak-4505370/>)

1. Mikor van ma a nyári napforduló? 5 pont
2. Miért mozdította el az egyház Krisztus és Keresztelő Szent János születésnapját? 5 pont
3. Miért nem tűnik logikusnak az az elgondolás, hogy Szent Iván éjszakáján a fény és a világosság arat győzelmet a sötétség és a halál felett? 5 pont
4. Melyik név NEM a június 24-én ünnepelt szentre utal?
a. Iván
b. Jovános
c. János
d. Júnó 5 pont
5. Melyek IGAZak és melyek HAMISak az alábbi kijelentések közül? Jelöld őket a vizsgalapon!
a. Július hónapot Szent Iván havának is nevezik.
b. Egykor Szent Iván napja környékén különösen sok gyermek született.
c. Szent Iván éjszakája a házasságjósítás és a szerelmi varázslás ideje is volt.
d. A Szent Iván-napi tűzugrásban eredetileg a férfiak csak szemlélőként vettek részt.
e. A tűzugrás hagyománya már sehol sem él. 5 pont
6. Társítsd a következő településeket az ott élő hagyománnyal!
a) Egyházzgelle 1) Daganat ellen virágos bodzaágot pároltak a tűzön.
b) Mihálygerge 2) Búzavirág-koszorúkat hajigáltak a fűzfára.
c) Menyhe, Gímes 3) Vasfüvet, fodormentát, tisztessfüvet füstöltek.
d) Tardoskedd 4) Kocsin, rigmust kiabálva járták körbe rőzséért a falut.
e) Vajka 5) Tűzön pörkölt vadbodzát vittek az ágyba bolha ellen. 5 pont
7. Fogalmazd meg 2–3 mondatban, miről szól a szöveg! 5 pont
8. Mi a szöveg célja? 5 pont
9. Te szívesen részt vennél egy Szent Iván-éji tűzugráson? Fejtsd ki véleményed 4–5 mondatban a szöveg alapján! 5 pont